

PATVIRTINTA
Vilniaus Jeruzalės progimnazijos
Direktoriaus
2017 m. rugpjūčio mėn. 30 d.
Įsakymu Nr. V- 176

VILNIAUS JERUZALĖS PROGIMNAZIJOS
SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO
TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vilniaus Jeruzalės progimnazijos Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu (Žinios, 1991, Nr.23-593, 2011, Nr. 38-1804), Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis, patvirtintomis LR švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190, Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Vilniaus miesto bendrojo ugdymo mokyklose tvarkos aprašu, patvirtintu 2016 m. birželio 30 d. Vilniaus miesto savivaldybės Administracijos direktoriaus įsakymu Nr. 30-1602.
2. Tvarkos aprašo paskirtis – padėti užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškoms aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi.
3. Tvarkos aprašas nustato patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą Vilniaus Jeruzalės progimnazijoje.
4. Tvarkos aprašo tikslas - siekiant ugdyti pozityvų vaiko elgesį ir sukurti draugišką ir saugią atmosferą, nustatyti, kokie turi būti daromi veiksmai individualiu, klasės, progimnazijos, šeimos lygmeniu.
5. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:
 - 5.1. į patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;
 - 5.2. kiekvienas progimnazijos administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie patyčias, reaguoja ir jas stabdo;
 - 5.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie patyčias amžiaus ir pareigų bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias amžiaus ir pareigų.
6. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:
 - 6.1. **Patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui.
 - 6.2. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):
 - 6.2.1. **žodinės patyčios**: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;
 - 6.2.2. **fizinės patyčios**: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;
 - 6.2.3. **socialinės patyčios**: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;
 - 6.2.4. **elektroninės patyčios**: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas,

tapatybės pasisavinimas, siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.

6.3. **Patyčias patiriantis vaikas** – mokinys, iš kurio yra tyčiojamas.

6.4. **Besityčiojantysis/skriaudėjas** – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų.

6.5. **Patyčias patiriantis suaugęs** – administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys (-iai).

6.6. **Patyčių stebėtojas** – vaikas, matantis ar žinantis apie patyčias.

6.7. **Patyčių prevencija** – veikla, skirta patyčių rizikai mažinti, imantis Vilniaus Jeruzalės progimnazijos bendruomenės narių (mokinių, administracijos atstovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių.

6.8. **Patyčių intervencija** – visuma priemonių, taikomų visiems patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėtojams), esant poreikiui įtraukiant jų tėvus (globėjus, rūpintojus).

6.9. **Patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną** – patyčių situacijos progimnazijoje stebėjimas, renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolimesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

7. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija; Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, kitais įstatymus įgyvendinančiais teisės aktais.

II. PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA PROGIMNAZIJOJE

8. Patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi progimnazijos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi progimnazijos direktorius, vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai, o jos vykdyme dalyvauja visi bendruomenės nariai.

9. Progimnazijos direktorius yra atsakingas už progimnazijos tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremto kasmetinio patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, pristatymą progimnazijos bendruomenei ir vykdymą.

10. Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja progimnazijos vaiko gerovės komisija, kuri kasmet:

10.1. inicijuoja anoniminę vaikų apklausą ir apibendrina jos rezultatus;

10.2. atlieka progimnazijos fiksuotų pranešimų apie patyčias analizę;

10.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis, rengia patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

10.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį vaiko gerovės komisijos posėdyje;

10.5. teikia siūlymus progimnazijos direktoriui dėl patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo progimnazijoje, darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

10.6. esant reikalui, teikia siūlymus progimnazijos direktoriui dėl Patyčių prevencijos ir intervencijos tvarkos aprašo tobulinimo;

10.7. atlieka kitus progimnazijos patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkoje numatytus veiksmus.

11. Klasių vadovai kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie patyčias, informuoja vaiko gerovės komisijos narius, koordinuojančius vykdymo tvarką, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su patyčiomis.

III. PATYČIŲ INTERVENCIJA PROGIMNAZIJOJE

12. Visais įtariamų ir realių, elektroninių patyčių atvejais kiekvienas progimnazijos administracijos atstovas, mokytojas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas reaguoja pagal apibrėžtą veiksmų algoritmą.

13. Progimnazijos darbuotojas įtaręs patyčias:

13.1. iškart įsikiša ir nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

13.1.1. praneša apie patyčių įtarimą situacijos dalyviams ir informuoja apie situacijos stebėjimą;

13.1.2. įvardina, kad toks elgesys prieštarauja prieš patyčias nukreiptoms taisyklėms;

13.1.3. primena vaikui, kuris galimai tyčiojosi, progimnazijos nuostatas ir elgesio taisykles;

13.1.4. informuoja klasės vadovą apie įtariamą patyčias, o jeigu jo nėra vaiko gerovės komisijos pirmininkę, psichologę ar socialinę pedagogę;

13.1.4.1. jeigu progimnazijos darbuotojas įtaręs patyčias tiesiogiai informuoja vaiko gerovės komisijos pirmininkę, psichologę ar socialinę pedagogę, kartu pateikia užpildytą pranešimo apie patyčias formą (priedas Nr.1).

13.2. Klasės vadovas gavęs informaciją apie įtariamą patyčias:

13.2.1. išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai galimų patyčių atvejis;

13.2.2. organizuoja individualius pokalbius su įtariamų patyčių dalyviais;

13.2.3. stebi įtariamų patyčių dalyvių elgesį.

13.3. Vaiko gerovės komisijos pirmininkė, psichologė ar socialinė pedagogė gavusi informaciją apie įtariamą patyčias:

13.3.1. progimnazijos darbuotojo užpildytą pranešimo apie patyčias formą (priedas Nr.1) registruoja Patyčių registracijos žurnale (žurnalas laikomas socialinės pedagogės kabinete);

13.3.2. imasi spręsti patyčių situaciją;

13.3.3. esant sudėtingesnei situacijai, inicijuoja vaiko gerovės komisijos sušaukimą.

13.4. Vaiko gerovės komisija gavusi informaciją apie įtariamą patyčias:

13.4.1. įvertina turimą informaciją;

13.4.2. kviečia į susirinkimą įtariamų patyčių dalyvius ir jų tėvus (globėjus, rūpintojus);

13.4.3. numato veiksmų planą (individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais, klase, kt. priemonės), supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus); esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;

13.4.4. informuoja progimnazijos direktorių apie esamą situaciją;

13.4.5. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijos įvertinimui.

14. Progimnazijos darbuotojas pastebėjęs patyčias:

14.1. iškart įsikiša ir stabdo patyčias;

14.1.1. praneša besityčiojantiems apie jų netinkamą elgesį;

14.1.2. įvardina, kad toks elgesys prieštarauja prieš patyčias nukreiptoms taisyklėms;

14.1.3. primena vaikui, kuris tyčiojosi, progimnazijos nuostatas ir elgesio taisykles;

14.1.4. suteikia emocinę paramą mokiniui, patyrusiam patyčias;

14.1.5. esant pagalbos mokinio sveikatai ir gyvybei reikalingumui, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar progimnazijos darbuotojus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);

14.1.6. informuoja klasės vadovą, jeigu jo nėra, vaiko gerovės komisijos pirmininkę, psichologę ar socialinę pedagogę;

14.1.6.1. jeigu progimnazijos darbuotojas pastebėjęs patyčias tiesiogiai informuoja vaiko gerovės komisijos pirmininkę, psichologę ar socialinę pedagogę, kartu pateikia užpildytą pranešimo apie patyčias formą (priedas Nr.1).

14.2. Klasės vadovas gavęs informaciją apie įvykusias patyčias:

14.2.1. išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai patyčių atvejis;

- 14.2.2. organizuoja individualius pokalbius su įvykusių patyčių dalyviais;
- 14.2.3. informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;
- 14.2.4. užpildo pranešimo apie patyčias formą (priedas Nr.2); ją perduoda vaiko gerovės komisijos pirmininkei, psichologei ar socialinei pedagogei;
- 14.2.5. suteikia emocinę paramą mokiniui, patyrusiam patyčias;
- 14.2.6. imasi atitinkamų priemonių, siekdamas užtikrinti, kad mokinys, kuris buvo užgauliojamas, būtų apsaugotas nuo patyčių ateityje;
- 14.2.7. toliau stebi situaciją, bendradarbiauja su vaiko gerovės komisijos pirmininke, psichologe ar socialine pedagoge ir informuoja apie pokyčius;
- 14.3. Vaiko gerovės komisijos pirmininkė, psichologė ar socialinė pedagogė gavusi informaciją apie įvykusias patyčias:
 - 14.3.1. progimnazijos darbuotojo užpildytą pranešimo apie patyčias formą (priedas Nr.1) registruoja Patyčių registracijos žurnale (žurnalas laikomas socialinės pedagogės kabinete);
 - 14.3.2. imasi spręsti patyčių situaciją;
 - 14.3.3. esant sudėtingesnei situacijai, inicijuoja vaiko gerovės komisijos sušaukimą.
- 14.4. Vaiko gerovės komisija gavusi informaciją apie įvykusias patyčias:
 - 14.4.1. įvertina turimą informaciją;
 - 14.4.2. kviečia į susirinkimą įvykusių patyčių dalyvius ir jų tėvus (globėjus, rūpintojus);
 - 14.4.3. numato veiksmų planą (individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais, klase, kt. priemonės), supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus); esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;
 - 14.4.4. informuoja progimnazijos direktorių apie esamą situaciją;
 - 14.4.5. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijos įvertinimui.
- 15. Progimnazijos darbuotojas įtaręs/pastebėjęs elektronines patyčias:
 - 15.1. išsaugo įtariamų/ pastebėtų elektroninių patyčių įrodymus;
 - 15.2. imasi reikalingų priemonių įtariamoms/pastebėtoms elektroninėms patyčioms sustabdyti;
 - 15.2.1. surenka informaciją apie įtariamų/besityčiojusių tapatybę, dalyvių skaičių ir kitus galimus svarbius faktus;
 - 15.2.2. informuoja klasės vadovą apie įtariamą/įvykusias elektrones patyčias, o jam nesant vaiko gerovės komisijos pirmininkę, psichologę ar socialinę pedagogę;
 - 15.2.2.1. jeigu progimnazijos darbuotojas įtaręs/pastebėjęs elektrones patyčias tiesiogiai informuoja vaiko gerovės komisijos pirmininkę, psichologę ar socialinę pedagogę, kartu pateikia užpildytą pranešimo apie patyčias formą (priedas Nr.1).
 - 15.3. Klasės vadovas gavęs informaciją apie įtariamą/įvykusias elektrones patyčias:
 - 15.3.1. organizuoja individualius pokalbius su įtariamų/įvykusių elektroninių patyčių dalyviais;
 - 15.3.2. informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;
 - 15.3.3. užpildo pranešimo apie patyčias formą (priedas Nr.2); ją perduoda vaiko gerovės komisijos pirmininkei, psichologei ar socialinei pedagogei;
 - 15.3.4. suteikia emocinę paramą mokiniui, galimai patyrusiam/patyrusiam patyčias;
 - 15.3.5. imasi atitinkamų priemonių, siekdamas užtikrinti, kad mokinys, kuris buvo užgauliojamas, būtų apsaugotas nuo patyčių ateityje;
 - 15.3.6. toliau stebi situaciją, bendradarbiauja su vaiko gerovės komisijos pirmininke, psichologe ar socialine pedagoge ir informuoja apie pokyčius;
 - 15.4. Vaiko gerovės komisijos pirmininkė, psichologė ar socialinė pedagogė gavusi informaciją apie įtariamą/įvykusias elektrones patyčias:
 - 15.4.1. progimnazijos darbuotojo užpildytą pranešimo apie patyčias formą (priedas Nr.1) registruoja Patyčių registracijos žurnale (žurnalas laikomas socialinės pedagogės kabinete);
 - 15.4.2. imasi spręsti įtariamų/įvykusių elektroninių patyčių situaciją;
 - 15.4.3. esant sudėtingesnei situacijai, inicijuoja vaiko gerovės komisijos sušaukimą.

- 15.5. Vaiko gerovės komisija gavusi informaciją apie įtariamą/įvykusias elektronines patyčias:
- 15.5.1. įvertina turimą informaciją;
- 15.5.2. kviečia į susirinkimą įtariamų/įvykusių elektroninių patyčių dalyvius ir jų tėvus (globėjus, rūpintojus);
- 15.5.3. numato veiksmų planą (individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais, klase, kt. priemonės), supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus); esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;
- 15.5.4. informuoja progimnazijos direktorių apie esamą situaciją;
- 15.5.5. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijos įvertinimui.
16. Vaikui pasityčiojus iš administracijos atstovo, mokytojo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo, asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias turėtų informuoti progimnazijos direktorių, kuris imasi progimnazijos dokumentuose numatytų veiksmų.
17. Administracijos atstovui, mokytojui, švietimo pagalbos specialistui ar kt. darbuotojui pasityčiojus iš vaiko, asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias turėtų informuoti progimnazijos direktorių, kuris imasi dokumentuose numatytų veiksmų.
18. Progimnazijos direktorius, sužinojęs apie darbuotojo patiriamas patyčias arba darbuotojo tyčiojimąsi, privalo nedelsiant imtis priemonių.
19. Kitiems patyčių dalyviams pagal individualius poreikius progimnazijoje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

20. Visi dokumentai, esantys vaiko asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.
21. Vilniaus Jeruzalės progimnazija vykdo ilgalaikę Olweus patyčių ir smurto programą, joje numatyti veiksmai bei nuostatos neprieštarauja šios tvarkos aprašui.
-

Parengė direktoriaus pavaduotoja ugdymui Rima Tomkuvienė

ir socialinė pedagogė Janina Ovčnikova

Svarstyta patyčių ir smurto prevencijos programos Olweus MS grupėse.